

MIKROBIOLOGICZNA DEGRADACJA BIODIESLA W WARUNKACH TLENOWYCH

Wyjściowe badania miały na celu wytypowanie mikroorganizmów zdolnych do efektywnej degradacji biodiesla oraz jego mieszanek z olejem napędowym. W oparciu o wstępną selekcję do badań wytypowano 4 szczepy mikroorganizmów, które charakteryzowały się wysoką wydajnością degradacji biopaliw B100, B10, B20 i B30. Były to drożdże *Candida methanosorbosa* DB13, bakterie *Bacillus subtilis* P31, *Gordonia alkanivorans* S7 i *Achromobacter xylosoxidans* G21.

Kolejno, w celu weryfikacji czynników, które wpływają na mikrobiologiczny rozkład biodiesla lub mieszanin diesel/biodiesel określono efektywność degradacji biopaliw w warunkach tlenowych, w zależności od składu chemicznego i stężenia produktu (biopaliw) w środowisku. Stwierdzono, że drożdże *C. methanosorbosa* DB13 z najwyższą wydajnością degradują biodiesel B100 zarówno w środowisku płynnym (np.: ubytek zanieczyszczenia dla stężenia 8% v/v – 97%) oraz glebie (ubytek zanieczyszczenia dla stężenia 5% v/w - 98,33%). Natomiast mieszanki (B10, B20, B30) były usuwane ze środowiska przy udziale stosowanych drożdży i bakterii w sposób różnicowany. Drożdże *C. methanosorbosa* DB13, w środowisku wodnym, degradowały biopaliwa (B10, B20, B30) ze zbliżoną wydajnością co ON. Natomiast podczas biodegradacji (B10, B20, B30) z udziałem bakterii zaobserwowano obniżenie skuteczności rozkładu paliwa w odniesieniu do oleju napędowego, niezależnie od stężenia (5, 8 12 % v/v). Rozkład biopaliw (B10, B20, B30) był mniejszy nawet o 64% od ON. Uzupełniająco oceniono też pH, w środowisku. Intensywna hydroliza biodiesla B100 z udziałem wytypowanych szczepów doprowadziła do zakwaszenia środowiska. Zmian takich nie zaobserwowano podczas biodegradacji ON, B10, B20 i B30.

Poza oceną efektywności procesu (analiza GC), jednocześnie prowadzono pomiary, pozwalające ocenić stan fizjologiczny stosowanych szczepów. W oparciu o pomiar szybkości pobierania tlenu w środowisku wodnym wykazano, że aktywności metaboliczne wykorzystywanych szczepów były wyższe podczas biodegradacji B100 niż ON. Drożdże *C. methanosorbosa* DB13 wykazywały w tym względzie najwyższą szybkość pobierania tlenu równą (dla stężenia równego 5% v/v B100 w 2 dniu $AO = 50,1 \text{ mg O}_2/\text{min} \cdot \text{l}$). Biosynteza oraz aktywność enzymów niezbędnych do biodegradacji zanieczyszczenia zależna jest od składu chemicznego paliwa i jego

Streszczenie

---

stężenia, dlatego przeprowadzono charakterystykę aktywności esteraz, jako pierwszych enzymów biorących udział w degradacji FAME oraz określono ilości głównych produktów pośrednich, jakie trafiają do środowiska w wyniku rozcięcia łańcuchów estrowych. W badaniach, najwyższe aktywności esteraz odnotowano podczas biodegradacji, biodiesla B100 oraz biopaliw B10, B20, B30 u szczepu *C. methanosorbosa DB1* (w glebie nawet do 58,2 $\mu\text{mol pNP/g s.m.g} \cdot \text{min}$). Równocześnie zauważono, że intensywny metabolizm FAME spowodował uwolnienie do środowiska dużych ilości WKT, których najwyższe stężenie stwierdzono podczas rozkładu B100 przy udziale *C. methanosorbosa DB13* (dla stężenia B100 12 % v/v, w środowisku wodnym po 10 dniu 87,6 $\mu\text{mol WKT/ml}$). W celu uzyskania pełnego obrazu uzyskiwanego efektu oczyszczenia środowiska z zalegającego w nim paliwa zastosowano komplementarnie fitotesty, które to są szybką i wiarygodną metodą oceny stopnia toksyczności gleby. Badania wykazały, że fitotoksyczność w gruncie rosła wraz z postępem procesów biodegradacji biopaliw i ilością biokomponentu w paliwie, niezależnie od mikroorganizmów użytych do procesu bioremediacji. Paliwa uporządkowano w szeregu od najbardziej fitotoksycznych do najmniej:

Biodiesel > Mieszanina B30 > Mieszanina B20 > Mieszanina B10 > Olej napędowy

W drugiej części badań nad mikrobiologiczną biodegradacją biodiesla, przebadano jak obecność przeciwutleniaczy (następny czynnik warunkujący przebieg degradacji) w paliwie wpłynie na efektywność oraz przebieg procesu i kondycję fizjologiczną dwóch szczepów charakteryzujących się wysokim potencjałem do rozkładu B100. Zbadano oddziaływanie przeciwutleniaczy (BHT, TBHQ, PG) o stężeniach 0,1 - 5% v/v, na efektywność biodegradacji *C. methanosorbosa DB13* i *B. subtilis P31*. Stwierdzono, że efektywność degradacji B100 istotnie była mniejsza, w obecności galusanu propylu - w stężeniu powyżej 2,5% v/v, w odniesieniu do prób nie zawierających w paliwie przeciwutleniaczy. Prawdopodobnie niekorzystny wpływ galusanu propylu związany był nie tylko z jego wysokim stężeniem czy budową chemiczną (liczba grup hydroksylowych), ale uzależniony był także od rodzaju mikroorganizmu, który wykorzystano do badań. Bakterie cechowała mniejsza odporność na obecność przeciwutleniaczy niż drożdże.

W trzeciej części badań wykazano, że podczas biodegradacji biodiesla (jako nowego typu zanieczyszczenia) konieczne jest zastosowanie, nie tylko do oceny postępu rozkładu zanieczyszczenia parametrów chemicznych, ale przede wszystkim

Streszczenie

---

biologicznych, jako tych odzwierciedlających konsekwencje środowiskowe, wynikające z zastosowania bioaugmentacji bądź biostymulacji. Dla odzwierciedlenia ogólnego stanu fizjologicznego mikroorganizmów wyznaczono ich aktywność respiracyjną oraz aktywność dehydrogenaz w środowisku biodegradacji biodiesla uwzględniając przy tym razem obecność WKT oraz dodatek metanolu. Przeprowadzone badania wskazały, iż aktywność metaboliczna oraz aktywność dehydrogenaz podczas rozkładu FAME, niezależnie od wykorzystanego mikroorganizmu (*C. methanosorbosa* DB13, *B. subtilis* P31) była wysoka, gdy w środowisku oznaczono niską zawartość WKT. Stwierdzono, że obecność w podłożu hodowlanym dużych ilości WKT, spowodowana intensywnym rozkładem biodiesla przez drożdże *C. methanosorbosa* DB13 lub bakterie *B. subtilis* P31, jak również wysokie stężenie wyjściowe substratu, wpływają negatywnie na wykorzystywane do biodegradacji biopaliwa szczepy (np.: dla stężenia B100 5% v/v w 4 dobie $AO = 20$, $\text{mg O}_2/\text{min} \cdot \text{l}$, ilość WKT $42 \mu\text{mol WKT}/\text{ml}$). Wykazano też, że w obecności metanolu aktywność metaboliczna drożdży *C. methanosorbosa* DB13 wzrasta, natomiast u *B. subtilis* P31 spadała (w odniesieniu do próby, w której alkohol metylowy nie był obecny). W celu potwierdzenia wpływu metabolitów pośrednich, powstających w procesie biodegradacji biodiesla B100, na stosowane szczepy, oznaczono aktywność katalaz, jako wskaźnika biochemicznego stresu oksydacyjnego jak i toksycznego. W wyniku ekspozycji na szkodliwe substancje komórki badanych szczepów drożdży oraz bakterii aktywują katalazę, jako odpowiedź metaboliczną na stres środowiskowy. Najwyższe aktywności katalaz stwierdzono w środowisku degradacji biodiesla, przy wysokich ilościach WKT (np.: dla stężenia 5% v/v B100 w 1 dobie - $45,87 \mu\text{mol H}_2\text{O}_2/\text{min} \cdot \text{g m.m}$). W środowisku degradacji oleju napędowego aktywność katalaz była niższa (dla stężenia 5% v/v ON w 1 dobie - $0,8 \mu\text{mol H}_2\text{O}_2/\text{min} \cdot \text{g m.m}$). W przypadku obecności metanolu w środowisku u obu szczepów stwierdzono aktywację aktywności katalazy (DB13 - 10 doba dla ilości Me(OH) 1,2 ml - $3,5 \mu\text{mol H}_2\text{O}_2/\text{min} \cdot \text{g m.m}$, P31 - 10 doba dla ilości Me(OH) 1,2 ml - $3,54 \mu\text{mol H}_2\text{O}_2/\text{min} \cdot \text{g m}$).

Uzyskane w pracy wyniki wskazują, że dynamika procesu biodegradacji biodiesla B100, uzależniona jest, nie tylko od wytypowanego mikroorganizmu, ale też od innych czynników np.: składu chemicznego, stężenia, obecnych przeciwutleniaczy, ale też powiązana jest ściśle z biotycznymi czynnikami. Wykorzystanie mikroorganizmów efektywnie usuwających B100 ze środowiska,

Streszczenie

---

może przynosić korzyści, ale efekt środowiskowy zostanie zmniejszony, jeśli dojdzie do zbyt szybkiego powstania i nagromadzenia pośrednich metabolitów procesu degradacji B100 tj. WKT, H_2O_2 czy metanolu. Dlatego projektując proces usuwania biopaliw ze środowiska przede wszystkim należy wyselekcjonować nie tylko mikroorganizm, który efektywnie metabolizuje substancje organiczne, ale sprawdzić jak sam proces biodegradacji wpłynie na środowisko i czy nie dochodzi do powstania, a w konsekwencji nagromadzenia szkodliwych metabolitów pośrednich.